

Motion till riksdagen 2024/25:479

av **Martina Johansson och Mikael Larsson (båda C)**

Förnybar energiomställning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur en övergripande bedömning kan ske vid utbyggnad av förnybar energi och att kommunernas inställning bör komma in i ett tidigare skede i planeringsprocessen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning av hur ersättningen kan ses över för markägare vid större infrastrukturprojekt så att de kan ersättas för både nuvarande och framtida ekonomiska förluster, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning om hur lokal, regional och nationell planering av infrastruktur kan inkluderas i varandras planering och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sverige behöver ställa om till förnybar energiproduktion för att uppnå klimatmålen. Det är viktigt att detta sker snabbt, men det behöver även ske i samverkan med markägare, och de som berörs bör också få relevant ersättning för eventuellt markintrång. Det finns även många olika riksintressen som påverkar etableringen av olika nya anläggningar.

Försvaret, påverkan på vattenlivet och kulturlandskap är några av de saker som behöver vägas in när t.ex. ny havsbaserad vindkraft ska anläggas. Varje sak är viktig var för sig men påverkar också möjligheten till omställningen.

Det behövs en övergripande bild av vad som är det totala värdet för klimatet vid etableringen av t.ex. havsbaserad vindkraft i förhållande till hur det påverkar övriga riksintressen. I vissa fall måste klimatomställningen gå före andra intressen.

De företag som vill etablera nya verksamheter har ett stort och kostsamt ansvar att genomföra de utredningar som krävs för att svara på frågan om hur deras verksamhet påverkar t.ex. klimatet. Det är viktigt att detta sker och att företagen tar detta ansvar, men för att det ska bli hållbart i längden behöver kommunerna tidigare än i dag i

processen ta beslut om ifall de kommer säga ja eller nej till etableringen. Detta av skälet att det kräver mycket både kraft och energi och pengar att göra samtliga utredningar.

När det sedan kommer till landbaserade anläggningar av förnybar energiproduktion eller för den delen anläggning av nya kraftledningar för att transportera el till olika regioner så påverkas markägare och dess skogsbruk, djurhållning och lantbruk.

Det är viktigt att markägare får relevant ersättning vid markintrång för den kostnad som försvinner vid ianspråktagandet, men man behöver även göra en värdering av de framtida förlusterna när inte marken kan användas till det man använde den till tidigare.

För markägare kan det även bli fråga om att olika infrastrukturprojekt kan skapa olika barriärer som också gör att markerna blir obrukbara. Ett exempel är en av markägarna i Nyköping, i Södermanlands län, där både E4 och nuvarande järnväg dras över marken på olika ställen. Dessutom planeras Ostlänken över samma markägars marker och det finns även förslag att en ny kraftledning från Hedenlunda till SSAB i Oxelösund ska dras över samma markägars marker. Ett annat exempel är när riksväg 41 ska byggas om mellan Björketorp och Sundholmen i Västra Götalands län. Där kommer den gamla vägen att vara kvar och en ny två-plus-ett-väg att byggas. Ovanpå detta så finns också järnvägen längs sträckan, och en lokalväg för ortsbefolkningen kommer att byggas. Summan av detta är att man inte bygger smart, man tar oerhört mycket jordbruksmark i anspråk och möjligheten att fortsätta driva ett rationellt jordbruk kan försvinna. I dessa fall blir ersättningen till markägaren inte i relation till hur det påverkar användandet av marken i längden.

För att möta ovanstående konflikter som uppstår i samband med energiomställningen krävs en regional och nationell planering och ersättning. Precis som kommunerna har en översiktsplan så behöver regionerna och de svenska myndigheterna göra motsvarande planering utifrån sina perspektiv som även behöver samsynas för att det ska bli en sammanhållen planering av infrastrukturen i Sörmland och hela landet. Genom en gemensam planering kan fler hänsynstaganden ske redan i planeringsstadiet och på så sätt förenkla i energiomställningen.

Martina Johansson (C)

Mikael Larsson (C)